

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124.)

Zondag 5 Augustus 1906. N°. 1492.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 86, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Dinsdags 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertenties: van 1 tot 8 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van leidegaven f —.12 per regel.

„Als gehoorzame kinderen.“

Als gehoorzame kinderen, wordt niet gelijkvormig aan de begeerlijken, die te voren in uwe onwetendheid waren. 1 Petrus 1: 14.

Jezus wil dat we als de kinderen zullen worden.

De naam onzer hoogste eere is „kinderen Gods“ te zijn; en het Abba, Vader! op de lippen is de zaligste, innigste, liefsteme uiting van ons zielsleven in zijn gemeenschap met onzen God.

Vraagt ge nu, wat Jezus op het oog had, toen hij een kindeke in het midden der jongeren stelde, en sprak: „indien ge niet wordt als dit kindeke, ge zult in het koninkrijk Gods niet ingaan.“ — dan zij voetstoots toegegeven, dat op den voorgrond van Jezus' gedachte stond het stil-ontvankelijke van het kind.

En nog door geen schoolwaanwijsheid bedorven kind, komt met geen eigen wijsheid aandragen. Het vraagt veel, en antwoordt liefst weinig. Het ziet en gluiert met wijd opgesperd oog, het luistert met open ooren. Het is voor indrukken uiterst ontvankelijk. Het neemt gemakkelijk in zich op. Het is een bloempje van het veld, dat wacht op dauw en zonneglans. Het is binnen in de wereld van een kind nog zoo weinig druk, en daarom staat 't in de drukke buitenwereld meer als een half-verbijsterde toeschouwer, dan als een die er zelf in mee leeft. Alleen als de „grote“ menschen weg zijn, en 't kind alleen onder kinderen is, komt er de vogelnatuur, en trippelt het kind en springt het en zingt het en slaat het de vleugelen uit, zoo ver het kan.

En zoo wil Jezus, dat ook wij tot het koninkrijk Gods zullen naderen. Niet met geestelijke drukte, niet met onze opgetaste wijsheid, maar met een ontvankelijk gemoed. Meer luisterend naar onzen God, dan dat we tot onzen God of over onzen God spreken. Half verlegen staande voor de heiligheden die zich in Gods koninkrijk ontsluiten. Inwachtinge dat we begenadigd en steeds meer met genade verrijkt worden. En in alles den diepen indruk ontvangende, dat het groote werk in dat koninkrijk van een Ander uitgaat, dan van ons, en dat wij hoogstens van uit de verte kunnen meezingen, als de machtige Zanger in het eeuwige Hallelujah ons voorgaat.

Maar al staat dat stil-ontvankelijke, dat afwachtinge en inwachtinge, dat verwonderende en half-verlegene in de kindergestalte, waarop Jezus wijst, op den voorgrond, — het „als gehoorzame kinderen“, wat de apostel Petrus met zoveel nadruk aandringt, hangt toch rechtstreeks met dat stil-ontvankelijke saam, en drukt er het merk van echtheid op.

In de natuur is 't al één gehoorzamen. „Natuurwetten“ noemt men dat, alsof er vóór de schepping aller dingen een wetboek ware vastgesteld, waarnaar Gods majesteit alle ding tot aanzijn zou roepen. Maar het feit blijft. Geen star verlaet haar baan. Geen sneeuwvlok, of ze komt neer op de plek die voor haar bestemd is. Geen regen-drop, of ze maakt dat blaauwe, die grasspruit nat, waarheen God ze uitzendt. Onwil, ongehoorzaamheid, ze bestaan in de natuur niet.

Ook in de wereld van Gods goede engelen is 't al één vaardig passen op het bevel dat uit Gods mond uitgaat, en bitter duivelenberouw verschuurt eeuwiglijk het wezen der gevallen engelen, omdat ze het gehoorzamen niet hebben gewild.

In rijke gezondheid vindt een man, een gezin, een geslacht het loon van span- en veerkracht voor het stil en rustig gehoorzamen van wat 'smenschen natuur, in den naam onzes Gods, ons voor en over ons lichaam gebiedt, en het niet gehoorzamen aan dien wille Gods trekt zich zoo bang en weerd in ziekte, ja, tot in de krankheid der geslachten.

Gehoorzamen is de sleutel tot het mysterie van zaligheid onder de geesten daarboven, maar evenzoo tot het mysterie van menscheelijken welstand, welvaart en welbevinden hier beneden.

Een leger dat de kunst van het gehoorzamen kent, zegepraalt; een tuchteloos leger derft zijn glorie.

Een gezin dat orde door tucht kent, en 't gehoorzamen vanzelf volbrengt, bloeit, wint tijd uit, loopt vanzelf en is gelukkig. Een gezin met altoos tegenspreken, tegendoen, tegenprutten en daarom zonder orde en regemaat, kwijnt en verarmt.

Kortom, gehoorzamen is een kracht ten leven, gelijk verzet, onwil en ongehoorzaamheid alle leven uit zijn voegen wringt.

Gehoorzamen is, schepel in de hand van den Schepper zijn, en den regen van

wie 't alles schiep met volle teugen indrinken.

Gehoorzamen is eenswillend zijn met den goddelijken wil die 't al beschikt. Het is rusten voor de ziel. Het is kalme tevredenheid, het is vrijuit ademen, zonder onnatuurlijken druk op de ademhaling onzer ziel.

Reeds in de samenleving der menschen is gehoorzamen de weg tot krachtontwikkeling en klimming in waardij.

Gehoorzamen is de band, die als in bundels de menigte der menschen saambindt, ze verheft, ze saamhoudt, ze in een volksgeheel ontt, en daardoor tot iets groots bekwaamt.

In het gezin vangt dit aan. De man en vader hoofd, en daardoor man, vrouw en kroost tot één krachtig geheel saamgesloten. En datzelfde gaat van 't gezin over op een geslacht, op een stam, op een verbinding van stammen, op een volk.

Stammen die geen gehoorzaamheid kennen, gaan onder, en zijn een proef voor machtiger stammen die de eenheid door tucht verstaan, en daardoor hun kracht weten te verduubelen.

Het is de wet die gehoorzaamheid eischt, waardoor een groep van geslachten een volk vormt. En zulk een volk klimt in beteekenis naar gelang eerbied voor en gehoorzaamheid aan wet en gezag, den samenhang van het geheel stevigt, sterkt en straalt. En omgekeerd, waar eendeloze straffen de wet te hulp moeten komen, en de geest van gehoorzamen uit het volk wijkt, boet het volk zijn innerlijke kracht, zijn samenhang, zijn eenheidsgevoel in, en wordt, als de worsteling der volken aanvangt, voor machtiger volken een gewilde en weerstandloze prooi. Zelfs in den boezem van een volk gaan partijen zonder tucht te gronde en lossen zich op, en is omgekeerd aan groepen die het gehoorzamen verstaan, de eere beschoren, hun beginselen te doen zegevier.

Scheepvaart zonder tucht aan boord, zonder „een schipper naast God schipper op zijn schip“, is op den oceaan ondenkbaar. Wetenschap zonder het gehoorzamen aan de wet des denkers en de eischen aan degelijke onderzoek gesteld, ontarda in waanwijsheid liefhebberij. Taal zonder taalrecht vertoert zich zelve. Kunst zelfs zonder kunstenaars, die het gehoorzamen aan de regelen van den Oppersten Kunstenaar verstaan, kan zich nooit tot het firmament van het eeuwige schoon opheffen.

Gelijk in de natuur, zoo in alle menscheelijken leven rust het alles op, tiert het alles door gehoorzamen.

Gehoorzamen is in alle menscheelijken leven het mysterie van kracht, bloei en volstandig gedijen.

En hoe zou het anders zijn in ons leven voor onzen God? Op dat heilig terrein, waarop we ons rechtstreeks voor den wil des Eeuwigen geplaatst zien.

Ge zult, zegt de apostel, „den geloove gehoorzaam zijn“, ge zult „het Evangelie gehoorzaam zijn“, ge zult „van harte gehoorzaam zijn der gerechtigheid“, „alleen dengenen die hem gehoorzaam zijn, is Christus een oorzak der eeuwige zaligheid geworden.“ Daarom zullen we „onze gedachten gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus.“ De „gehoorzaamheid en de besprenging door het bloed van Jezus Christus“, zijn voor Petrus onlosmakelijk saamverbonden. Christus zelf is tot de hoogste heerlijkheid opgeklimmen, doordat Hij „gehoorzaamheid geleerd heeft.“ Als kinderen, als ouders, als dienstknechten, als burgers in den Staat, als Overheden gehoorzaam zijn, niet om der straffe, maar om der consciëntie wille, het moet alles voorschouwen en opleiding zijn tot die één allesomvattende gehoorzaamheid aan uw heerlijk Hoofd. Hetzij dat we leven, hetzij dat we sterven, we zijn des Heeren, d. w. z. zijn eigen, zijn dienstknechten, voor Hem alleen bestaande, en aan Hem tot eerbiediglijk, volstrektelijk en nooit eindigend gehoorzamen geroepen. In het Vaderhuis daarboven is het „gehoorzaam als geliefde kinderen“, de vanzelf onovertreedbare huisregel, de rythmus van het zalig zijn.

Gehoorzamen aan uw God, is het te niet doen, het vanzelf wegvallen van alle zonde, de krachtig trekkende zenuw van alle zedelijk leven, de springveer van alle heilig bestaan. Wie in zijn bidden gehoorzaam aan hooger wil, bidt het gebed dat verhooring met zich brengt. Wie gehoorzaam is als een lief kind van zijn God, vindt den verborgen omgang met zijn God voor zich ontsloten. Wie niet tegenstreeft, maar in gehoorzaamheid meestreeft, voelt allen scheidsmuur tusschen zich en zijn God wegvallen.

Gehoorzaamheid, de macht die de natuur saamhoudt, en de macht die onze men-

schelijke samenleving hoog houdt, is tevens de genadeband, die om ons leven met onzen God geslagen, dat leven tot een nu reeds vooruit geniet van den Eeuwigen Sabbath maakt.

En daarom schoof Jezus in het Onze Vader tusschen de bede voor Gods Naam en Koninkrijk, en de bede voor onze lichaams- en zielsnooddrift, die één allebeheerschende bede in: maak ons aan U gehoorzaam, gelijk uw engelen en uw gezaligden U daarboven gehoorzamen. „Uw wil geschiede, gelijk in den hemel alzo ook door ons op aarde!“

Nu is er in uw hart een andere veer, die gedurig daartegen opspringt. Dat begint bij het kind reeds, als het dreint en tegenspartelt. Dat wordt bij den knaap een koelen van lust aan het plagen van zijn meedere. Dat gaat over in zucht om wat verboden wordt, juist te willen. Bij den man heet dat, geen slaaf te willen zijn. De lust gaat in opzet over, om wet en gezetten regel te ontdenken. Eigen wil weerstaat den gemeenen wil, en in alle revolutie poogt die eigen wil omver te werpen de hooge macht die den gemeenen wil draagt.

Die opspringende veer van verzet en weerstand is de zonde in ons. Men wil niet onderworpen zijn. Het moet niet zijn, God die heerscht, en wij die, als creaturen, ons voegen naar zijn wil, maar wij als hooge menschen zullen heerschen, en God zal zich moeten voegen naar ons.

Wie kind van God wil zijn, zal eens als koning heerschen en tot priester gezalfd zijn. Maar wij willen heerschen zonder eerst kind te zijn geworden. Daarom brengt alleen wedergeboorte tot de gehoorzaamheid des geloofs. Dan gaat om de springveer der zonde de slag, en de veer der genade springtop.

Maar zelfs in dien genadestaat raakt ons de nog telkens aan die springveer der zonde, om ze te laten trillen. Verleiding komt, en we geven toe. Dan gehoorzamen we weer niet, en vallen in zonde. De wereld trekt weer af en de gehoorzaamheid heeft uit, en we vervreemden van onzen God.

Tot ... de reactie der genade komt. Die reactie maakt dan weer nederig, brengt ootmoed, en we gehoorzamen weer.

En als we dan weer gehoorzamen kunnen, dan danken we, als verlost van een macht die ons bezet hield.

Want niet-gehoorzamen aan God is altoos gehoorzamen aan de boze macht.

Buiten gehoorzamen kunt ge niet.

En de eenige vraag die voor heel uw leven beslist, is altoos maar: Gehoorzamen aan uw God, aan uw Vader die u liefheeft, of... gehoorzamen aan de wereld, aan de zonde, en in den diepsten grond aan satan, die u niet lief heeft, maar u haat met demonenhaat, en het toelagt op uw verderf.

Officiële Berichten.

20 September a.s. zal D. V. te Leiden in het kerkgebouw Oude Vest, de Provinciale Diaconale Conferentie der Gereformeerde kerken in Zuid-Holland plaats hebben.

De regeringscommissie, J. HOOGHVOEST, Secretaris. Garenmarkt 13.

Herbouw der afgebrande kerk te Vreeland. Weer vergunt het de Heere ons met hartelijken dank aan de velen, die voor het goede doel meewerken, als tot heden ontvangen te vermelden:

Van de Geref. kerken te Loenen aan de Vecht f 15, Nederst den Berg f 20.20, Ermelo (leel collecte) f 10.10, Baarnbrugge f 5, Kamerik f 13.50, Vinkeveen f 10.40, Wilnis f 9.96, Breukelen f 30.30, Buksloot f 9.62 en Klundert f 4.

Gezonden in collecten te Hoogeveen f 5, te Utrecht W. C. B. f 1.

Per postw. of ter hand gesteld: Van N. N. te N. f 5, Dr. F. te Z. f 10, Me. E. K. te N. f 2.50, T. te E. f 10, N. N. te f 25, J. W. B. te D. f 2.50, Broeder uit V. f 2.50, Chr. J. v. H. te D. f 1 en door Dr. K. te Ur. N. N. f 10.

Bij Dr. v. Emmerik van W. K. te O. L. f 5. Het totaal met de vorige opgaven sedert 8 Mei bedraagt thans f 981.20. Wij zijn echter nog niet op de helft van de f 2300. Gij ziet nu de goede voorbeelden van kerkeraden en particulieren.

Wekke het honderden der eersten en duizenden der laatsten op, zoodat wij spoedig kunnen schrijven: „Gode zij dank, ons doel is bereikt!“ Intusschen wenschen wij te volharden in den gebede tot den Heere, die de harten neigt als de waterbeek, waarwaarts Hij wil. Aandachtige lezers en lezeressen! beschaaft onze stille hopen voor de oogstmaand niet!

Namens den kerkeraad, Da. W. MAAN.

Vreeland, 30 Juli 1906.

ARGENTINIË.

Deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken ontvingen uit Buenos Ayres, de hoofdstad van Argentinië, een tweetal brieven van den kerkeraad der Geref. kerk aldaar, waarvan zij den inhoud meenen onder de aandacht van onze kerkeraden en dienaren des Woords te moeten brengen.

In het jaar 1900 werd daar een gemeente gesticht. Enkele jaren werd er de gemeente door een voorganger „bediend“, tot deze in 1905 haar verliet. Nu wordt des Zondags door de onderling „leedensdienst“ gehouden en Zondagschool.

De gemeente telt veertig leden. Maar er wonen in Buenos Ayres 1800 Nederlanders, waaronder velen behooren tot het opkomend geslacht of jonge menschen zijn van zo tot 30 jaar. Bovendien wonen er veel Nederlanders in de „Kampen“, in het zuidelijk gedeelte van de provincie Buenos Ayres, verscheidene uren per spoor van de stad verwijderd. Ook is er een Boerenkolonie — 520 personen — uit Zuid-Afrika, die zich in het zuiden gevestigd heeft, in Chubut, welke ook groote behoefte heeft aan bearbeiding, en deze sterk begeert.

Dit alles doet de broeders vragen om hulp. Zij gevoelen dringende behoefte aan een leeraar, die onder hen komt arbeiden in het Evangelie, die de „Kampen“ bezoekt, die ook tot de Boerenkolonie zich richt. Er is nood aan organisatie, aan gemeentelijken arbeid, aan huisbezoek, niet het minst aan den dienst des Woords.

Voor tractement hoopt men te kunnen zorgen door collecten, maandelijksche contributien en eenigen steun van bevriende groot-industrieën.

Vroeger is door deputaten geschreven naar twee zusterkerken in Amerika, opdat van daar uit hulp verleend worde aan ons volk in dat gedeelte van Zuid-Amerika. Zij willen weder zich daar heen wenden. Maar meenen toch dit dringend schrijven der broeders uit Buenos Ayres te kennen te moeten brengen van onze kerkeraden en dienaren des Woords. Indien er een, liefst ongetuigd, predikant bereid mocht gevonden worden, daartoe te gaan en zijn kerkeraad wilde hem afstaan, dan kon hij wellicht ten rijken zegen zijn voor ons volk in Argentinië.

Zeker is het werk voor één leeraar er veel te uitgebreid. Doch, op een goeden grondslag zou straks allicht met kracht kunnen worden voortgezet.

Deputaten weten uiteraard van de toestanden daar niet meer dan de brieven melden. Doch zij zijn bereid als tusschenpersoon dienst te doen, alle informatien in te winnen en, zooveel mogelijk, hulp te verlenen bij de onderhandeligen, die noodig kunnen zijn.

Namens deputaten voor de correspondentie met buitenl. kerken, J. VAN DER LINDEN.

Den Haag, Juli '06.

Buitenland.

Engeland. Strijd over het Ritualisme.

Het verslag van de „Commissie over kerkelijke wanordeligheden“, waarvan wij reeds een kort overzicht gaven, heeft aanleiding gegeven tot een grooten strijd. Mannen van verschillende richting zien het duidelijk, dat men tot een impasse gekomen is. De vraag is echter: hoe komt men daaruit. Dr. Hoedemaker heeft reeds voor jaren van een impasse gesproken waarin de Hervormde Kerk zou gekomen zijn, en sedert is er toch niets veranderd; de dingen zijn gebleven gelijk zij zijn. De heer George W. E. Russell beweert in een lang artikel dat men elkander vrijheid van beweging moet gunnen, en laat daarbij uitkomen dat geen clergyman zich houdt aan den tekst van het Prayer-Book. Hij zegt: „Sommigen voegen er iets aan toe, anderen laten iets weg; allen maken veranderingen. Ritualisten en Evangelisten moeten zich eveneens het verwijt laten welgevalen dat zij de wettige voorschriften voor den eeredienst regelen naar de geestelijke behoeften hunner gemeente.“

Doch dit is niet het eenige, al kan men er uit opmaken hoeveel kwaad er wordt gesticht wanneer de dienaren der Kerk zich niet houden aan de formulieren, die wettig door de Kerk zijn aangenomen.

Er is nog een andere kwestie. De Episcopale Kerk heeft hare confessie in de geloofbelijdenis van Westminster. Deze is streng Calvinistisch. Doch in het Prayer-Book wordt gesproken van „priesters“, niet om daarmee het algemeen priesterchap der geloovigen te belijden, maar als naam voor de dienaren der Kerk. In het formulier van den doop wordt ook van „wedergeboorte“ gewaagd en daaruit nemen vele „priesters“ aanleiding om in de prediking te spreken van wedergeboorte door den doop.

Het is nu de vraag: zal de Engelse Episcopale Kerk een Roomsche worden of zal zij haar Protestantisch karakter weten te bewaren. Wij vrezen het eerste. De Romaniserende beweging duurt nu al een tachtig jaar, en hier toe ontwaanden wij niets van een krachtige actie tegen de beweging.

Ken ding is bij dit alles opmerkelijk. Ook kerkelijke mannen beginnen er meer voor te pleiten, dat er scheiding van Kerk en Staat moet plaats hebben en dat het enige middel is om uit de impasse te geraken. Toen de

Ritualisten voor de rechtbanken getrokken werden, en twintig jaren geleden, werden er vele processen gevoerd tegen de predikanten, die Roomsche ceremonien bij den euredienst invoerden, en pleitte men ook van Hoog-Kerkelijke zijde voor losmaking van den band die „de Kerk van Engeland“ aan den Staat bond. Wij zouden het dan ook vooral tegenover de vele Nonconformisten of Dissenters niet meer dan billijk vinden, dat zij, die zich kennelijk niet meer conformeerden aan de kerkelijke wet, gedwongen werden om zelf in de kosten van hun eeredienst te voorzien.

Daar de Hoogkerkelijken hunne aanhangers vooral onder de Engelsche aristocratie, die over het algemeen zeer rijk is, werven, behoelt het hun aan geld niet te ontbreken.

Noord-Amerika. Toespraken in tegenovergestelden geest.

In Amerika wordt er over geklaagd, dat er zoo weinig mannen van uitstekende bekwaamheid het leeraarsambt begeren, hoewel het de Schrift een voortreffelijk werk noemt. Van moderne zijde zegt men, dat de verklaring moet gezocht worden in het feit, „dat de kerken in gebreke blijven, om op duidelijke en eerlijke wijze de oude geloofbelijdenissen in overeenstemming te brengen met de thans aangenomen wetenschap.“ Het is niet te ontkennen, helaas, dat er kerken gevonden worden, die hare confessie zoeken te wijzigen, om daardoor ruïn haan te maken voor mannen, die in den grond der zaak vijandig tegenover de belijdenis staan. Doch dit geschiedt niet „duidelijk“ en „eerlijk.“ Men neemt den schijn aan, dat men pog bij de oude leer blijft, dat de manier van opdrucken alleen wat veranderd wordt, doch in den grond der zaak is men bezig, de kerken los te maken van het fundament dat eenmaal gelegd is.

„Duidelijk“ en „eerlijk“ kan men ook de beschouwing noemen, die Dr. William de Witt Hyde, president van Bowdoin College, eene stichting der Congregationalisten, gaf. Deze hield eene rede voor meer dan 200 predikanten, die als oud-leerlingen van het Union Theol. Seminary een feestmaal hielden.

In deze rede trok de president te veld tegen de wijze, waarop gewoonlijk de godgeleerdheid in de seminariën wordt onderwezen. Men houdt zich krampachtig vast aan de traditie, zoo heette het, zoodat alleen zulke studenten zich laten inschrijven, „die nog nooit in hun leven iets deden in de lijn van oorspronkelijk denken of onafhankelijk handelen.“ Het gevolg is, dat er tegenwoordig leeraars gekweekt worden, die „eenige rusters, zwakker dan zij zelve, kunnen troosten, en dat is alles.“ Daarna bespote Hyde de Theologische opleiding. „De doode talen zijn in den cursus de hoofdschotel. De student moet de juiste woorden weten, waarin de wonderbare openbaring is neergelegd. Kerkgeschiedenis is een droog verhaal van de juiste beschouwingen, de plichtigheden en de instellingen van de kerk, waartoe de student in 't geheim naar Gods voorzienigheid nu eenmaal behoort. De dogmatiek wordt door geautoriseerde dictaten er in gepompt, om ketterij tegen te gaan. Voeg hierbij eenige opmerkingen over de beste wijze van gelden te verzamelen voor kerk en sending, en de opleiding is voltooid.“ Iemand die van een college of seminarie van denouden stempel gegradueerde is, is waardeloos; hij is dood op den dag waarop hij gradueert.“

En dit is nog wel de voorzitter van het seminarie der Congregationalisten; dat is, van de zonen der independenten! De uitdrukkingen die hij deed, zijn duidelijk, maar te gelijk ook onbescham, als men in aanmerking neemt, dat hij een man is, die tot taak heeft jongelieden op te leiden voor het herder- en leeraarsambt in de Congregationalistische kerk, waarvan wij niet vermenen, dat zij haar belijdenis heeft ter zijde gezet.

Ons werd door vriendelijke bemiddeling eene prediking toegezonden van William Rivers Taylor, doctor in de godgeleerdheid, predikant bij de Brick Presbyterian kerk te Rochester in New York. Deze prediker sprak o. a.: „Wanneer het vasthouden van de kerk aan deze centrale waarheid (de tekst was de verklaring van den apostel Paulus, dat hij zich niet voorgenomen had iets anders te weten, dan Jezus Christus en dien gekruisigd) zwakker wordt, dan komt zwakheid, bederf, geestelijke gevoelloosheid, zool in Protestantsche als in Roomsche-Katholieke gemeenten. Van deze waarheid is het koninkrijk der Nederlanden een treffend en voor dezen tijd gepast voorbeeld. Na een lange periode waarin het rationalisme bijna onbeperkt den scepter zwaaid, was het Christendom, als levend geloof, bijna verdwenen. De kerken waren ledig. Vele predikanten waren ergelukkig wuif. Het schen als Holland, een moederland voor martelaren, een land zonder geloof worden zou. Toen trad Abraham Kuyper op, vroeger „tot aan de lippen in den rationalisme gedompeld“, maar nu bekeerd tot het geloof in „Jezus Christus en dien gekruisigd“. Prediker, leeraar, schrijver, politiek leider, eerste minister, stichter van de Vrije kerk van Nederland en grondlegger van het Christelijk onderwijs, heeft hij met wonderlijke energie het evangelie van het kruis opnieuw in de harten van het volk gelegd. En daarop volgde een verwoerdlijke ontwakning in het kleine koninkrijk. In 1889 schreef een bekend rationalist in Holland, iemand die „jonge welsprekende predikers“ had opgeroepen om apostels te worden voor een rationeel unitarisme, van de onnodige partij: „Hanne predikanten staan bijna uitsluitend op de kansels van de belangrijkste steden, terwijl uwe jonge welsprekende predikers nauwelijks een plaats kunnen vinden in de honderden gemeenten van het platte land. Professor